

Turist Rehberi Adaylarının Kültür Varlıklarına Yönelik Bilgi Düzeyleri ve Tutumları

Seda ŞAHİN^{a, b}, Hasret ULUSOY YILDIRIM^c

Özet

Bu araştırmanın amacı turist rehberi adayı olarak Balıkesir Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümünde eğitim almakta olan öğrencilerin kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını belirlemektir. Nicel araştırma yöntemi tercih edilen çalışmada, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 04-17 Mayıs 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze anket tekniğinin kullanıldığı çalışmanın örneklemini Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümünde öğrenim gören 231 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük bir bölümünün mezun olunca turist rehberliği yapmak istediği belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca öğrencilerin kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeylerinin yüksek, kültür varlıklarına yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Turist rehberi adayları, tarihi eserlerin korunması, ulusal kültüre sahip çıkılması ve tarihi eserlere zarar verenlere tepki gösterilmesi konusunda yeterli bilinç düzeyine sahiptir. Turist rehberlerini kültür varlıkları ile ilgili bilgi düzeyleri ve tutumları da ölçülebileceği araştırmanın sunduğu öneriler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Bilgi Düzeyi
Kültürel Varlıklar
Turist Rehberliği
Tutum

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 09.08.2019
Kabul Tarihi: 26.08.2020
Doi: 10.18026/cbayarsos.604329

Attitudes and Knowledge Level of Tourist Guide Candidates About Cultural Property

Abstract

The aim of this study is to determine the attitudes and knowledge level about the cultural property of the students as tourist guide candidates who study in the Tourism Guidance Department of Balıkesir University. In the study, it is preferred quantitative research method, used convenience sampling method. The research is carried out between 04-17 May 2018. The sample of the study, used face to face survey technique, consists of 231 students. As a result of the research, it was determined that most of the students would like to guide tourists when they graduated. In the study, it was concluded that the students' level of knowledge about the cultural property is high and their attitudes towards cultural property are positive. Tourist guide candidates have sufficient awareness about protecting historical artifacts, protecting national culture and reacting to those who damage historical artifacts. It is among the suggestions of the research that it is possible to measure tourist guides' knowledge and attitudes about cultural assets.

Keywords

Knowledge Level
Cultural Property
Tourist Guiding
Attitude

About Article

Received: 09.08.2019
Accepted: 26.08.2020
Doi: 10.18026/cbayarsos.604329

^a İletişim Yazarı: ssen@balikesir.edu.tr

^b Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü. Balıkesir/Türkiye, ORCID ID: 0000-0001-5977-1561

^c Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü. Balıkesir/Türkiye, ORCID ID: 0000-0003-1633-6804

Giriş

Anadolu'nun önemli ticaret yolları üzerinde bulunması, sahip olduğu verimli topraklar, doğal zenginlikler ve iklimsel özellikler zengin bir tarihe sahip olmasını sağlamıştır (Aydos, 2008, s. 63). Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu bu medeniyetlerin izleriyle doludur. Kültür varlıkları olarak anılan bu izlerin hem nicelik hem de nitelik bakımından bilinmesi ve değerlendirilmesi önemlidir (Aşılıoğlu ve Memluk, 2010, s. 185). Anadolu'nun kültürel varlıklar açısından zengin olması, Türkiye'de turizmin canlılık kazanmasında etkili olmuştur (Aydos, 2008, s. 63). Öte yandan turizm sürdürülebilirliğini sağlamak için kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir (Uslu ve Kiper, 2006, s. 306). Bir diğer ifadeyle, kültür varlıkları ile turizm arasında denge kurulmalıdır (McKercher ve Du Cros, 2002, s. 7). Bu bağlamda, bir bölgenin kültür varlıklarıyla ön plana çıkması, bölgeye olan ziyaretlerin artmasında, bölgenin gelişmesinde, tanınmasında ve bölge imajının olumlu yönde anılmasında büyük rol oynamaktadır. McKercher, Ho, du Cros ve So-Ming (2002), turizmin, kültür varlıklarının değerini attırdığını ve kültür turizminin amaçlarına ulaşabilmesi noktasında kültürel varlıkların önemini bilinmesi gerekliliğine vurgu yapmıştır. Buradan hareketle, turistlerle iletişim halinde olan, gezileri süresince turistlere eşlik eden ve seyahatleri boyunca yanlarında bulunan turist rehberleri (Yazıcıoğlu, Tokmak ve Uzun, 2008, s. 2), kültürel varlıkların tanıtılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda kilit rol oynamaktadır.

Turist rehberlerinin, turistlerin gidilen bölgedeki deneyimini iyileştirmede hayati bir önemi bulunmakta (Ap ve Wong, 2001, s. 552) ve performanslarını en iyi şekilde gerçekleştirebilmeleri için geniş bir bilgi ağına sahip olmaları gerekmektedir (Avcıkurt, 2017, s. 102). Bu bağlamda, turist rehberlerinin kültür varlıkları hakkında doğru, eksiksiz ve güvenilir bilgiye sahip olması gerekmektedir. Bu noktada turistler tarafından edinilecek bilgilerin tam ve güvenilir olması ve rehber tarafından bu doğrultuda iletilmesi son derece önemlidir.

Kültürel varlıklara ilişkin doğru, eksiksiz ve güvenilir bilgiler bu mesleği icra etmeye başlamadan önce henüz eğitim alırken öğrenilmeli, tatbik edilmeye hazır olunmalıdır. Bu nedenle çalışmada Balıkesir Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümünde eğitim almakta olan turist rehberi adaylarının kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde benzer çalışmaların ilköğretim düzeyinde (Arıkan, 2012; Gögebakan, 2011) yapıldığı belirlenmiş, lisans düzeyinde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın, alan yazında boşluğu doldurma açısından ve geleceğin turist rehberi adayı olan öğrencilerin kültür varlıklarına ilişkin bilgi düzeyi ile tutumlarının ölçmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

İnsanı diğer canlılardan ayıran en belirgin yanı, kültürlenebilme özelliğinin olmasıdır. İnsan, bu vasfıyla, yaşadığı toplumsal ve fiziksel çevrenin özelliklerini benimsemekte ve yaşadığı kültüre özgü bir insan olmaktadır (Gögebakan, 2011, s. 76). Kültür, insanların birbirlerini ve dünyayı algılamalarının bir bütünüdür (Reisinger ve Turner, 2011, s. 8). Dolayısıyla günlük uygulamaları, bir grup insanı diğer insanlardan farklı kılan gelenek ve alışkanlıkları bünyesinde bulundurmaktadır (Gögebakan, 2010, s. 202). Kültür, insanların tutumlarını, değerlerini ve kendi toplumu içerisindeki normlarını yansıtmaktadır (Suvanto, 2002, s. 21).

Her millet için çok değerli olan kültür ve kültür varlıkları, korunduğunda veya iyi yönetildiğinde sürdürülebilir nitelik kazanmaktadır (Meydan Uygur ve Baykan, 2007, s. 41). Yaratılması uzun yıllar alan kültür varlıklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması için değerlerinin anlaşılması gerekmektedir. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda (1983) kültür varlıkları, *"tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar"* şeklinde tanımlanmaktadır.

Kültürel varlık kavramı birçok farklı konuyu kapsamakla birlikte, bir bakıma bir ülkenin sahip olduğu kültürel sermayedir (Emir ve Avan, 2010, s. 208). Kültür varlıkları, tarihi bina ve yapılar, anıtlar ve mimari kalıntılar gibi somut unsurların yanı sıra gelenekler, değerler ve sanat gibi soyut unsurları da içermektedir (Nyaupane, White ve Budruk, 2006, s. 82). Dünya genelinde 2018 yılı itibari ile UNESCO Dünya Miras Listesi'nde kayıtlı, 845'i kültürel, 209'u doğal ve 38'i karma (kültürel/doğal) olmak üzere toplam 1092 varlık bulunmaktadır. Yürütülen çalışmalar neticesinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne Türkiye'den 16 tanesi kültürel ve 2 tanesi kültürel/doğal varlıklar olmak üzere 18 adet varlık alınmıştır (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2019a). Bununla birlikte Türkiye'de 68.114'ü sivil mimari örneği, 12.118'i kültürel yapı ve 9.876'sı dinsel yapı olmak üzere toplam 106.359 kültür varlığı olduğu görülmektedir (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2019b).

Bireylerin tarihi yapı ve alanların sahip oldukları değerlerle ilgili bilgi sahibi olması ve kültür varlıklarının korunması gerekliliğinin bilincine varması gerekmektedir (Uçar, 2014, s. 85). Bu bağlamda birer kültür elçisi olan turist rehberlerine de önemli görevler düşmektedir. Şen Şahin ve Avcı Kurt (2013) turist rehberlerinin, turizm sektörü içinde önemli bir yere sahip olan elçiler olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda kültür varlıkları açısından oldukça zengin olan bu ülkede turist rehberliği mesleğini icra edecek olan bireylerin bu zenginlikleri bilmeleri ve en iyi şekilde aktarmaları gerekmektedir. Turist rehberi adaylarının henüz eğitim sürecindeyken bu bilgilere sahip olmaları ve bilgileri en doğru şekilde öğrenmeleri önem kazanmaktadır.

İlgili Çalışmalar

Alanyazınında kültür varlıklarını temel alan çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Göğebakan (2011) tarafından yapılan çalışmada kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkma bilincinin oluşmasına ilişkin hazırlanan ders planlarının uygulanabilirliği ve güvenilirliğini ölçebilmek için bir başarı testi ve tutum ölçeği geliştirilmiştir. Arıkan (2012) çalışmasında öğrencilere anket uygulanmış ve araştırma sonucunda, uygulamaya dâhil edilen yedinci sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik başarılarının orta düzeyde olduğu, kültürel mirasa yönelik tutumlarının ise olumlu olduğu tespit edilmiştir. Yeşilbursa (2013) öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, somut kültürel mirasın korunması gerektiğini, somut kültürel mirasın geçmiş hakkında bilgi kaynağı olduğunu, kültürü yansıttığını ve gelecek nesillere aktarılması gerektiğini ortaya koymuştur. Karip (2014) tarafından yapılan çalışmada öğrencilere anket uygulanmış, araştırma kapsamında anket uygulamasına katılan öğrencilerin kültürel mirasın korunması bilinci konusunda yeterli hazırbulunuşluk düzeyine sahip olmadıkları sonucuna varılmıştır. Topçu (2014) çalışmasında, esnaf ile üniversite öğrencilerinin çevrelerinde bulunan tarihi ve kültürel varlıklar hakkında farkındalık düzeylerini araştırmıştır. Harput'taki tarihi ve kültürel değerlerin korunmadığı, halkın tarih bilinci ve farkındalık düzeyinin düşük olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Ablak, Dikmenli ve Çelik (2014) tarafından öğretmen adaylarının Kırşehir ilinde bulunan tarihî ve kültürel turizm değerleri hakkındaki tutumları farklı değişkenler açısından belirlenmeye çalışılmıştır. Güdü Demirbulat, Saatçı ve Avcıkurt (2015) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin Bursa ilinde yer alan somut kültürel varlıklara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucuna göre, Bursa'nın somut kültürel varlıklarına ilişkin öğrenim görülen programa göre farklılıklar görülmezken; genel olarak somut kültürel varlıklara ilişkin görüşlerde öğrenim görülen programa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Yöntem

İlgili yazın taraması yapıldıktan sonra hazırlanan anket aracılığıyla veriler toplanmış ve bulgular değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın kuramsal çerçevesi ulaşılabilen kaynaklar ile, ampirik uygulaması ise ankete katılan öğrenciler ile sınırlıdır. Aynı zamanda bu araştırma, evrenin oldukça geniş bir alana yayılması, ulaşılabilirlik, zaman ve maliyetler nedeniyle Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümünde eğitim gören öğrenciler ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırma Soruları

Turist rehberi eşlik ettiği gruba yöreyi tanıtırken tarih, coğrafya, kültür, sanat, arkeoloji, folklor, müzeler, sit alanları, mabetler, anıtlar, türbeler, doğal alanlar, flora ve fauna, kültürel miras gibi pek çok farklı bilgi sunmalıdır. Bu bilgilerin doğru, tam ve güvenilir düzeyde edinilmesi ise ancak eğitim ile mümkündür. Bu nedenle turist rehberi adaylarının bu mesleği icra etmeden önce bu bilgileri tamamlamaları gerekmektedir. Turist rehberinin performansı turist memnuniyeti ve sadakatini etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu için turist rehberinin en çok anlatım yaptığı konulardan biri olan kültür varlıkları ile ilgili bilgi düzeylerinin yüksek olması oldukça önemlidir. Bu bakış açısından hareketle çalışmanın ana amacı; turist rehberliği adaylarının kültür varlıkları ile ilgili bilinç düzeylerinin ve tutumlarının belirlenmesidir. Araştırmanın amacına yönelik olarak aşağıdaki sorular, araştırma soruları olarak belirlenmiştir:

- Araştırmaya katılan turist rehberliği öğrencilerinin kültür varlıkları ile ilgili bilgi düzeyleri ne durumdadır?
- Araştırmaya katılan turist rehberliği öğrencilerinin kültür varlıkları ile ilgili bilgi düzeyleri sınıflarına göre değişmekte midir?
- Araştırmaya katılan turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları nasıldır?
- Araştırmaya katılan turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları cinsiyete göre değişmekte midir?
- Araştırmaya katılan turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları sınıfa göre değişmekte midir?
- Araştırmaya katılan turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları rehberlik yapma isteklerine göre değişmekte midir?

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümünde öğrenimine devam eden, 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Uygulama bölgesi olarak Balıkesir'in tercih edilmesinin nedeni; Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesinin

1975'te kurulmuş olması, turizm eğitiminin en köklü okullarından biri olması ve aynı zamanda 1998 yılında turizm rehberliği eğitimine başlanan en eski okullardan birisi olmasıdır. Diğer yandan araştırmacıların Balıkesir'de ikamet ediyor olması, zaman ve maliyetler açısından da uygulama bölgesi olarak Balıkesir'in tercih edilmesine neden olmuştur.

Söz konusu fakültede 2017-2018 akademik yılı bahar yarıyılı kayıtlı öğrenci sayısı 596'dır. Evrende yer alan her unsurun örnekte bulunabileceği varsayıldığı için olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden, kolayda örnekleme yöntemi (ulaşılabilen ve arzu edilen herkesin ankete katılabilmesi ve kolay yoldan örnek kütle oluşturulabilmesi) tercih edilmiştir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2012, s. 140). Bu doğrultuda araştırmaya katılmayı ve anket formunu doldurmayı kabul eden tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiş, 231 öğrenciden geri dönüş alınmıştır. Böyle bir araştırmada örneklem büyüklüğü tablolarına bakıldığında 226 örneklem sayısının yeterli olduğu belirlenmiştir (Altunışık ve diğerleri, 2012, s. 127). Bu doğrultuda araştırmanın yeterli örnekleme sahip olduğu söylenebilmektedir.

Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anketin geliştirilmesi aşamasında, akademisyenler ve uzman görüşlerine başvurulmuş gelen öneriler doğrultusunda ankette bazı ifade değişiklikleri yapılarak içerik geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan başarı testi ve tutum ölçeği, Gögebakan (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinali 36 soruluk başarı testinden ve 21 maddelik tutum ifadelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin daha önce ilköğretim düzeyinde uygulanmış olması sebebi ile bazı sorularının seviyelerinin lisans düzeyindeki öğrencilere uygun olmayacağı düşünüülerek 5, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 26, 28, 31 ve 33 numaralı sorular başarı testinden çıkarılmıştır. Kalan 25 soru orijinaline sadık kalınarak uygulanmıştır. Başarı testi ve tutum ölçeğinin yanı sıra katılımcılara cinsiyet, öğrenim görülen sınıf derecesi ve mezun olunduktan sonra turist rehberliği mesleğinin yapıma eğilimini tespit etmeye yönelik demografik sorular da yöneltilmiştir. Tutum ölçeğinde yer alan ifadeler 1... Kesinlikle Katılmıyorum ve 5... Kesinlikle Katılıyorum şeklinde derecelendirilmiştir. Anket formları aracılığıyla elde edilen veriler istatistikî analiz yapmaya yarayan paket programlar aracılığı ile bilgisayara yüklenmiş ve analizler yapılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Hazırlanan anket formları 04-17 Mayıs 2018 tarihleri arasında öğrencilere yüz yüze görüşerek uygulanmıştır. Uygulama tarihinin dönem sonu olarak seçilmesinin nedeni son sınıf öğrencilerinin artık mezun olmaya çok yaklaşmış olmasıdır. Anketler sınıf ortamında öğrencilere uygulanmıştır. Anket formları araştırmacılar tarafından bizzat öğrencilere dağıtılmış uygulamaya geçmeden önce araştırmanın amacı ve anket formunun nasıl doldurulması gerektiğine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Böylelikle anketlerin sağlıklı bir şekilde uygulanması hedeflenmiştir.

Verilerin Analizi ve Güvenirliği

Verilerin analizi kısmında öncelikle öğrencilere yöneltilen demografik sorulara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Daha sonra öğrencilerin başarı testine verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Öğrencilerin kültür varlıklarına yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yöneltilen 21 sorudan 3., 7., 9., 11., 13., 14., 15., 17. ve 19. soru olmak üzere 9 tane soru ters kodlanmıştır. 21 sorudan 12 tanesi olumsuz anlam ihtiva ettiğinden dolayı 9 olumlu sorunun ters kodlanması uygun görülmüştür. Ölçeğin alfa

güvenirlilik katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilmektedir.

Hangi testlerin yapılacağını (parametrik veya parametrik olmayan) doğru bir şekilde tespit etmek için “Kolmogorov Smirnov” ve “Shapiro-Wilk” testleri ile verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediği belirlenmek istenmiştir. İslamoğlu ve Alınçık (2014) her iki testin de aynı şekilde yorumlandığını belirtmiştir. Anlamlılık düzeyinin 0,05’in üzerinde ($p < 0,05$) olması verilerin normal dağılım sergilediğine işaret etmektedir (Ural ve Kılıç, 2013). Testin sonunda verilerin normal dağılım sergilemediği tespit edilmiştir. Ancak Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinin sonuçları ile birlikte çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin de değerlendirilmesi dağılımın belirlenmesi için fayda sağlamaktadır (Altunışık ve diğerleri, 2012). Çarpıklık (skewness) değerlerinin +1 ile - 1 sınırları içinde kalması, puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2007, s. 79). Çarpıklık (skewness) (.578) ve basıklık (kurtosis) (-.517) değerlerinin belirtilen sınırlar içerisinde olması sebebiyle verilerin normal dağılım sergilediği belirlenmiş ve t-testi ve ANOVA testleri ile bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmada ilk olarak araştırmaya katılan turist rehberi adaylarının demografik özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde turist rehberi adaylarının başarı testine verdikleri yanıtlar incelenmiş, yüzde ve frekans analizleri yapılmıştır. Araştırmanın son bölümünde turist rehberi adaylarının kültür varlıklarına yönelik tutumları incelenmiş aritmetik ortalama ve standart sapma analizleri yapılmıştır.

Tablo 1’de araştırmaya katılan turist rehberi adaylarının cinsiyet, sınıf ve mezuniyet sonrası turist rehberliği yapma istekleri ile ilgili yüzde ve frekans dağılımları verilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin 106’sı (%45,9) kadın, 125’i (%54,1) erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 81 tanesi (%35,1) birinci sınıf, 61 tanesi (%26,4) ikinci sınıf, 54 tanesi (%23,4) üçüncü sınıf, 35 tanesi (%15,2) ise dördüncü sınıf öğrencisidir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin sayısının diğer öğrencilerden az olmasının nedeni; araştırmanın yürütüldüğü tarihte dördüncü sınıfların ikinci öğretim programının olmamasıdır. “Mezun olunca rehberlik yapmayı istiyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin 115 tanesi (%49,8) evet, 29 tanesi (%12,6) hayır, 87’si (%37,7) ise kararsızım yanıtını vermiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısının mezun olduktan sonra turist rehberliği yapmayı düşünüyor olmasına rağmen %37,7’sinin kararsız olması dikkat çekicidir.

Tablo 1. Turist Rehberi Adaylarının Demografik Özellikleri

	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	106	45,9
	Erkek	125	54,1
	Toplam	231	100,0
Sınıf	1.Sınıf	81	35,1
	2.Sınıf	61	26,4
	3. Sınıf	54	23,4
	4. Sınıf	35	15,2
	Toplam	231	100,0
Mezun olunca rehberlik yapmayı istiyor musunuz?	Evet	115	49,8
	Hayır	29	12,6

Kararsızım	87	37,7
Toplam	231	100,0

Tablo 2’de öğrencilerin başarı testine verdikleri cevaplara ilişkin frekans analizi sonuçları yer almaktadır. Öğrencilere uygulanan başarı testi soruları ve doğru cevapları ek 1’de verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde başarı testinde yer alan sorular içerisinde en çok doğru cevaplanan sorunun 23. soru olduğu görülmektedir. Bu soru öğrencilerin sanat eserinin özelliklerini bilip bilmediklerini ölçmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 214’ü (%92,6) 23 numaralı soruya doğru cevap vermiştir. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin sanat eserinin özelliklerini bildiği söylenebilir. En çok doğru cevabın alındığı bir diğer soru üçüncü sorudur. Bu soru öğrencilerin bir bölgenin kültür yapısını belirleyebilmek için hangi alanda araştırma yapmaları gerektiğini bilip bilmediklerini ölçmektedir. Öğrencilerden 207’si (%89,6) soruyu doğru yanıtlamıştır. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin bir bölgenin kültür yapısını belirleyebilmek için hangi alanda araştırma yapmaları gerektiğini bildikleri söylenebilir. 4 numaralı soru öğrencilerin Anadolu’da hüküm sürmüş uygarlıkların kronolojik sıralamasını bilip bildiklerini ölçmektedir. Bu soruya 205 öğrenci (%88,7) doğru cevap vermiştir. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin Anadolu’da hüküm sürmüş uygarlıkların kronolojik sıralamasını bildiği söylenebilir. Yüksek oranda doğru cevabın alındığı bir diğer soru 8. sorudur. Bu soru öğrencilerin müze kavramını bilip bilmediklerini ölçmektedir. Öğrencilerden 205 tanesi (%88,7) 8 numaralı soruya doğru cevap vermiştir. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin müze kavramını bildikleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sorulara verdikleri yanlış cevaplar içerisinde 22. soru en çok yanlış cevaplanan soru olmuştur. Bu soru öğrencilerin Malatya’daki kültür varlıklarına ilişkin bilgi düzeyini ölçmektedir. Öğrencilerin 149 tanesi (%64,5) 22. soruyu yanlış cevaplamıştır. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin bir kısmının turizm coğrafyası konusundaki bilgi düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Başarı testinde en çok boş bırakılan soru 31 (%13,4) boş cevap ile 1 numaralı soru olmuştur. Bu soru öğrencilerin sanat türleri ve sanatın alt bölümleri ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %63,2’sinin bu soruyu doğru cevaplamış olmasına rağmen %13,4’nin boş bırakması bu sanat türleri ve alt bölümleri konusunda öğrencilerin küçük bir kısmının bu bilgiye hakim olmadığı söylenebilir.

Tablo 2. Turist Rehberi Adaylarının Başarı Testine Verdikleri Cevaplara İlişkin Dağılımlar

Başarı Testi Soruları*	Doğru Cevap		Yanlış Cevap		Boş Bırakma	
	n	%	n	%	n	%
Soru 1	146	63,2	54	23,4	31	13,4
Soru 2	192	83,1	39	16,9	-	-
Soru 3	207	89,6	24	10,4	-	-
Soru 4	205	88,7	24	10,4	2	0,9
Soru 5	169	73,2	58	25,1	4	1,7
Soru 6	170	73,6	57	24,7	4	1,7
Soru 7	198	85,7	31	13,4	2	0,9
Soru 8	205	88,7	26	11,3	-	-
Soru 9	165	71,4	65	28,1	1	0,4
Soru 10	203	87,9	27	11,7	1	0,4
Soru 11	191	82,7	38	16,5	2	0,9
Soru 12	197	85,3	29	12,6	5	2,2

Soru 13	156	67,5	72	31,2	3	1,3
Soru 14	185	80,1	44	19,0	2	0,9
Soru 15	200	86,6	27	11,7	4	1,7
Soru 16	189	81,8	42	18,2	-	-
Soru 17	193	83,5	36	15,6	2	0,9
Soru 18	186	80,5	44	19,0	1	0,4
Soru 19	118	51,1	108	46,8	5	2,2
Soru 20	179	77,5	51	22,1	1	0,4
Soru 21	188	81,4	42	18,2	1	0,4
Soru 22	82	35,5	149	64,5	-	-
Soru 23	214	92,6	15	6,5	2	0,9
Soru 24	160	69,3	69	29,9	2	0,9
Soru 25	168	72,7	62	26,8	1	0,4

* Soru formu Ek 1’de yer almaktadır.

Tablo 3’te öğrencilerin başarı testine verdikleri cevaplara ilişkin başarı ortalaması sonuçları yer almaktadır. Başarı testinde bulunan 25 soru 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Her bir doğru cevap 4 puan ile çarpılarak öğrencilerin başarı notlarına ulaşılmıştır, sınıflara göre başarı ortalamaları belirlenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 1.sınıf öğrencilerin başarı ortalaması 82, 2. sınıf öğrencilerin başarı ortalaması 79, 3. sınıf öğrencilerin başarı ortalaması 75 ve 4. sınıf öğrencilerin başarı ortalaması 67 olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin başarı ortalaması ise 77 olmuştur. Bir öğrencinin herhangi bir dersten başarılı olması için ara sınav ve dönem sonu sınav ortalamasının en az 50 olması gerektiği göz önüne alındığında araştırmaya katılan öğrencilerin kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeylerinin yeterli olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Turist Rehberi Adaylarının Başarı Testine Göre Başarı Ortalamaları

	Gruplar	n	%	Başarı Ortalaması
Sınıf	1.Sınıf	81	35,1	82
	2.Sınıf	61	26,4	79
	3. Sınıf	54	23,4	75
	4. Sınıf	35	15,2	67
	Toplam	231	100,0	77

Araştırmada ayrıca turist rehberi adaylarının, kültür varlıklarına yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Bu kapsamda belirlenen 21 önermeyi öğrencilerin, (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) ne katılmıyorum ne katılıyorum, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Aritmetik ortalama yorumlaması yapılırken aşağıda belirtilen aralıklar ölçüt alınmıştır:

1.00 – 1.79 = Kesinlikle Katılmıyorum

1.80 – 2.59 = Katılmıyorum

2.60 – 3.39 = Kısmen Katılmıyorum Kısmen Katılıyorum

3.40 – 4.19 = Katılıyorum

4.20 – 5.00 = Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 4’te araştırmaya katılan öğrencilerin kültür varlıklarına yönelik tutumlarına ilişkin ifadelerin frekans analizi, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri sonuçlarına yer

verilmiştir. 3, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17 ve 19 numaralı ifadeler ters kodlanmıştır. Ölçeğin genel aritmetik ortalaması 1,93'dür. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin katılmıyorum görüşünde birleştiği, ölçek olumsuz önermelerden oluştuğu için kültürel varlıklara yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu söylenebilir.

Önermeler içerisinde en düşük ortalama ($\bar{X} = 1,64$) "Tarihi eserlerimizin yok olmasının önemli olmadığı inancındayım" önermesindedir. Araştırmaya katılan öğrenciler bu önermeye kesinlikle katılmamaktadır. Önerme olumsuz olduğu için katılımcılardan 159'unun (%68,8) tarihi eserlerin yok olmasının kesinlikle önemli olduğu görüşünde olduğu söylenebilir. "Ulusal kültürümüze sahip çıkılması gerektiğine inanıyorum" önermesi de 1,70 ortalama ile öğrencilerin kesinlikle katılmıyorum görüşünde birleştiği önermedir. Önerme ters kodlandığı için katılımcıların 155'inin (%67,1) ulusal kültürümüze kesinlikle sahip çıkılması gerektiği görüşünde olduğu söylenebilir. "Tarihi eserleri sevmem" önermesi de ($\bar{X} = 1,72$) öğrencilerin kesinlikle katılmıyorum görüşünde birleştiği önermedir. Önerme olumsuz olduğu için katılımcıların 133'ünün (%57,6) tarihi eserleri kesinlikle sevdiği söylenebilir. "Çevremdeki tarihi eserlere birisinin zarar verdiğini gördüğümde hiçbir tepki göstermem" şeklindeki önerme ($\bar{X} = 1,72$) öğrencilerin kesinlikle katılmıyorum görüşünde birleştiği bir diğer önermedir. Önerme olumsuz olduğu için katılımcıların 126'sının (%54,5) tarihi eserlere zarar verilmesine kesinlikle tepki gösterilmesi gerektiği görüşünde olduğu söylenebilir.

Önermeler içerisinde en yüksek ortalama ($\bar{X} = 2,21$) "Tarihi eserler, kişilerin geçmişiyle gurur duymasını sağlayarak, özgüvenlerini geliştirir" şeklindeki önermedir. Buna göre katılımcılar tarihi eserlerin kişilerin geçmişiyle gurur duymasını sağlayarak özgüvenlerini geliştirdiği düşüncesine katılmamaktadır. Önerme olumsuz olduğu için öğrencilerin tarihi eserlerin kişilerin geçmişiyle gurur duymasını sağlayarak özgüvenlerini geliştirdiği görüşünde olduğu söylenebilir. "Tarihi eserlerin, geleceğin şekillenmesine katkı sağlayacağına inanmıyorum" şeklindeki önerme ($\bar{X} = 2,13$) öğrencilerin katılmıyorum görüşünde birleştiği önermedir. Önerme olumsuz olduğu için katılımcıların tarihi eserlerin, geleceğin şekillenmesine katkı sağlayacağına inandığı söylenebilir. "Tarihi eserler toplumları yaşadıkları çevreye bağlayarak vatan ve millet sevgisini aşılır" önermesi katılımcıların ($\bar{X} = 2,10$) katılmıyorum yönünde görüş bildirdiği önermedir. Önerme olumsuz olduğu için katılımcıların tarihi eserlerin, toplumları yaşadıkları çevreye bağlayarak vatan ve millet sevgisi aşıladığı görüşünde olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Turist Rehberi Adaylarının Kültür Varlıklarına Yönelik Tutumları İle İlgili Analiz Sonuçları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum / Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		\bar{X}	ss
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1.Müzelerin, tarihi eserlerin korunmasında önemli bir yere sahip olduklarını düşünmüyorum.	130	56,3	38	16,5	13	5,6	18	7,8	32	13,9	2,06	1,477
2.Tarihi eserleri sevmem.	133	57,6	58	25,1	19	8,2	12	5,2	9	3,9	1,72	1,071
3.Ulusal kültürümüze sahip çıkılması gerektiğine inanıyorum.*	155	67,1	33	14,3	15	6,5	13	5,6	15	6,5	1,70	1,209
4.Tarihi eserlerimizin yok olmasının önemli olmadığı inancındayım.	159	68,8	31	13,4	18	7,8	11	4,8	12	5,2	1,64	1,140
5.Yaşadığım çevrenin kültürel özelliklerini bilmemin yararlı olacağına inanmıyorum.	124	53,7	40	17,3	22	9,5	21	9,1	24	10,4	2,05	1,391
6.Başka bir şehre gittiğimde oradaki tarihi eserleri gezmek beni sıkır.	106	45,9	54	23,4	48	20,8	14	6,1	9	3,9	1,98	1,124
7.Tarihi eserler toplumları yaşadıkları çevreye bağlayarak vatan ve millet sevgisini aşılır.*	87	37,7	76	32,9	37	16,0	19	8,2	12	5,2	2,10	1,152
8.Çevremdeki tarihi eserlere birisinin zarar verdiğini gördüğümde hiçbir tepki göstermem.	126	54,5	63	27,3	27	11,7	7	3,0	8	3,5	1,73	1,014
9.Çevremizdeki tarihi mekânları ve nesneleri tanımak hoşuma gider.*	115	49,8	71	30,7	24	10,4	12	5,2	9	3,9	1,82	1,065
10.Tarihi değere sahip eserlerin korunması gerektiğini düşünmüyorum.	143	61,9	30	13,0	20	8,7	19	8,2	19	8,2	1,87	1,329
11.Tarihi eserlerin, insanların duygu ve düşünce yapısının gelişmesinde rol oynadıklarını düşünüyorum.	94	40,7	78	33,8	32	13,9	16	6,9	11	4,8	2,01	1,120
12.İlk uygarlıklara ait yazılı tabletlerin bana bir şey vereceğine inanmıyorum.	106	45,9	57	24,7	34	14,7	21	9,1	13	5,6	2,03	1,217
13.Bir sanat eserinin, o dönemin kültürünü yansıtan unsurlardan birisi olduğunu düşünüyorum.*	116	50,2	62	26,8	23	10,0	17	7,4	13	5,6	1,91	1,183
14.Kültür varlıkları, turizm yönüyle farklı bölge, yöre ve uluslara ait bireylerin birbirleriyle kaynaşmasına vesile olur.*	96	41,6	77	33,3	30	13,0	12	5,2	16	6,9	2,02	1,175
15.Geçmiş dönemlere ait bütün nesnelere, korunması gereken tarihi eserlerdir.*	98	42,4	67	29,0	37	16,0	16	6,9	13	5,6	2,04	1,171

Turist Rehberi Adaylarının Kültür Varlıklarına Yönelik Bilgi Düzeyleri ve Tutumları

16.İlk uygarlıklara ait tarihi eserlerle ilgilenmenin gereksiz olduğunu düşünüyorum.	120	51,9	50	21,6	34	14,7	10	4,3	17	7,4	1,93	1,226
17.Tarihi eserler, kişilerin geçmişiyle gurur duymasını sağlayarak, özgüvenlerini geliştirir.*	79	34,2	73	31,6	42	18,2	25	10,8	12	5,2	2,21	1,176
18.Çevremizdeki tarihi eserlerden herhangi birine zarar veren birisini gördüğümde umursamam.	128	55,4	52	22,5	24	10,4	15	6,5	12	5,2	1,83	1,167
19. Görsel sanatlarda kullanılan resim teknikleri, duygu ve düşüncelerimizi yansıtmamıza imkân sunar.*	93	40,3	86	37,2	31	13,4	13	5,6	8	3,5	1,94	1,037
20.Tarihi eserlerin, geleceğin şekillenmesine katkı sağlayacağına inanmıyorum.	111	48,1	45	19,5	30	13,0	23	10,0	22	9,5	2,13	1,362
21.Kültür varlıkları, insanlığın ortak malı olduğu için, başka ülkelere götürülmesinin önemi yoktur.	132	57,1	37	16,0	36	15,6	14	6,1	12	5,2	1,86	1,193

Standart Sapma 1,19
Cronbach's Alpha 0,88
Ortalama 1,93

Tablo 5'te araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile kültür varlıklarına yönelik tutumlarına ilişkin t-Testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların kültür varlıklarına yönelik tutumlarının ($F=0,145$ $p>0,05$) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 5. Turist Rehberi Adaylarının Cinsiyetleri ile Kültür Varlıklarına Yönelik Tutumlarına İlişkin t-Testi

Değişkenler		Kültür Varlıkları					
		n	\bar{X}	ss	t / F	p	Fark
Cinsiyet	Kadın	106	1,88	,654	0,145	,315	-
	Erkek	125	1,97	,657			

* 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık.

Tablo 6'da araştırmaya katılan öğrencilerin sınıfları ve mezun olduklarında turist rehberliği mesleğini icra etmek istemeleri ile kültür varlıklarına yönelik tutumlarına ilişkin ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 6 incelendiğinde kültür varlıklarına yönelik tutumları sınıflarına göre ($F=2,122$ $p>0,05$) ve mezun olunca turist rehberliği yapmak isteyip istemediklerine göre ($F=3,312$ $p>0,05$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 6. Turist Rehberi Adaylarının Sınıfları ve Mezun Olunca Turist Rehberliği Yapmak İstemeleri ile Kültür Varlıklarına Yönelik Tutumlarına İlişkin ANOVA Testi

Değişkenler		Kültür Varlıkları					
		n	\bar{X}	ss	F	p	Fark
Sınıf	1. Sınıf	81	1,85	,560	2,122	,098	-
	2. Sınıf	61	1,90	,697			
	3. Sınıf	54	1,94	,674			
	4. Sınıf	35	2,18	,723			
Mezun Olunca	Evet	115	1,83	,618	3,312	,038	-
Turist Rehberliği	Hayır	89	2,15	,836			
Yapmak İstiyor	Kararsızım	27	1,99	,619			

* 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık.

Sonuç ve Öneriler

Turist rehberi; turistlere seyahatleri boyunca eşlik eden, onlarla iletişim halinde olan, gezdirdikleri yöreyi tüm yönleri ile tanıtan, özellikle tarihi ve kültürel varlıkların daha iyi anlaşılmasına vesile olan, kültür elçileridir. Bu nedenle turist rehberleri kültürel varlıkların tanıtılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda önemli görevler üstlenmektedirler. Kültür varlıklarını tam ve doğru bir şekilde tanıtılabilmek için turist rehberlerinin kültür varlıklarına ilişkin doğru, eksiksiz ve güvenilir bilgiler edinmesi gerekir. Bu süreç ise mesleği icra etmeye başlamadan önce henüz eğitim aşamasında tamamlanmalıdır. Bu başarısızlığı takdirde turist rehberlerinin ülkeyi ve kültür varlıklarını tanıtmada konusunda yetersiz kalmaları kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle bu çalışmada turist rehberi adayı olarak Balıkesir Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümünde eğitim almakta olan öğrencilerin kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla belirlenen eksikliklerin giderilmesi yönünde geliştirilen öneriler ile turist rehberi adaylarının daha nitelikli yetiştirilmesine katkı sağlanması düşünülmüştür.

Araştırma sonucunda turist rehberi adayının büyük bir bölümünün mezun olunca turist rehberliği yapmak istediği belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca turist rehberi adayının kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeylerinin yüksek, kültür varlıklarına yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Turist rehberi adayları tarihi eserlerin korunması gerektiği, ulusal kültüre sahip çıkılması gerektiği ve tarihi eserlere zarar verenlere tepki gösterilmesi gerektiği gibi konularda yeterli bilinç düzeyine sahiptir.

Turist rehberi adaylarının kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeylerinin genel olarak yüksek olmasına rağmen şehir düzeyindeki kültür varlıkları ile ilgili bilgileri kısmen yetersizdir. Bununla birlikte sanat türleri-sanatın alt bölümleri ve Anadolu'da yaşamış uygarlıkların kronolojik sıralaması ile bilgilerinde kısmi eksiklikler bulunmaktadır. Bu durum sanat tarihi, Anadolu medeniyetleri ya da Anadolu kültür tarihi gibi derslerin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda turist rehberliği eğitim sürecinde özellikle şehirlerde bulunan kültür varlıklarına yönelik derslerin ilave edilmesi ya da kapsamlarının genişletilmesi önerilebilir. Bununla birlikte uygulama gezilerinin yapılması ya da sayılarının artırılması da adayların görsel hafızlarını destekleyerek şehirlerdeki kültür varlıklarına yönelik bilgilerinin gelişmesini ve desteklenmesini sağlayabilir. Sanat tarihi, Anadolu medeniyetleri ya da Anadolu kültür tarihi gibi dersler verilmiyorsa eğitim müfredatına dahil edilmesi, veriliyorsa kapsamlarının genişletilmesi faydalı olabilir.

Kültür varlıkları ile ilgili bilinç düzeyine yönelik çalışmaların sayısının az olması, turist rehberleri veya adaylarının kültür varlıklarına yönelik bilinç düzeylerine ilişkin çalışmaya rastlanmamış olması nedeniyle bu çalışmanın alanında öncü olduğu düşünülmektedir. Çalışma bundan sonraki araştırmalara da yol gösterici olabilir. Diğer yandan; araştırma örnekleminin azlığı araştırmanın sınırlıdır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda daha büyük örneklem grubuna ulaşılabilir. Türkiye'de turist rehberliği eğitimi verilen diğer üniversiteler de araştırma kapsamına dahil edilebilir ve üniversiteler arası karşılaştırmalar da yapılabilir. Ayrıca turist rehberlerini kültür varlıkları ile ilgili bilgi düzeyleri ve tutumları da ölçülebilir.

Kaynakça

- Ablak, S., Dikmenli, Y., & Çetin, T. (2014). Üniversite öğrencilerinin Kırşehir'in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 171- 186.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Sakarya Yayıncılık.
- Ap, J., & Wong, K. K. F. (2001). Case study on tour guiding: professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22(5), 551-563.
- Arıkan, İ. (2012). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerle incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman).
- Aşlıoğlu, F., & Memlük, Y. (2010). Frig vadisi kültür mirası alanlarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 185-197.
- Avcıkurt, C. (2017). *Turizm Sosyolojisi: Genel ve Yapısal Yaklaşımlar, Güncellenmiş 5. Baskı*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Aydos, O. S. (2008). Taşınır kültür varlığı koleksiyonculuğuna ilişkin değerlendirmeler. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 62-75.
- Emir, O., & Avan, A. (2010). Yabancı turistlerin satın alma karar sürecinde kültürel varlıkların etkisi: Konya örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 203-219.
- Göğebakan, Y. (2010). Türk kültüründeki hoşgörü anlayışının tarihsel ve kültürel kaynakları ve bu anlayışın kültür varlıklarına yansımaları. *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 201-223.
- Göğebakan, Y. (2011). İlköğretim öğrencilerinin kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkma bilinçlerinin oluşmasını belirlemeye yönelik başarı testi ve tutum ölçeği çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4(6), 1308-9196.
- Güdü Demirbulat, Ö., Saatçı, G., & Avcıkurt, C. (2015). Bursa'nın somut kültürel varlıklarına yönelik öğrencilerin algıları: Harmancık MYO örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 12, 62-86.
- İslamoğlu, A. H., & Alnaçık, Ü. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Karip, F. (2014). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirası koruma bilincinin incelenmesi. *Ulakbilge*, 2(3), 49-68.
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2019a), *Dünya Miras Listesi*, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miras-listesi.html> adresinden 14.02.2019 tarihinde alındı.
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2019b), *Türkiye Geneli Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistiği*, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44798/turkiye-geneli-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi.html> adresinden 03.03.2019 tarihinde alındı.
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (1983), *Tanımlar*, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2863&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> adresinden 26.05.2018 tarihinde alındı.
- McKercher, B., Ho, P. S. Y., du Cros, H., & So-Ming, B. C. (2002). Activities-based segmentation of the cultural tourism market. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 12(1), 23-46.
- McKercher, B., & Du Cros, H. (2002). *Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. New York: The Haworth Hospitality Press.
- Meydan Uygur, S., & Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 30-49.
- Nyaupane, G. P., White, D. D., & Budruk, M. (2006). Motive-based tourist market segmentation: An application to native American cultural heritage sites in Arizona, USA. *Journal of Heritage Tourism*, 1(2), 81-99.
- Reisinger, Y., & Turner, L. W. (2011). *Cross-Cultural Behaviour in Tourism: Concepts and Analysis*. New York: Routledge.
- Suvanto, M. (2002). *Images of Japan and The Japanese Culture in Popular Literature Targeted at the Western World in the 1980s-1990s*. Hall: The Faculty of Humanities of the University of Jyväskylä.

- Şen Şahin, S., & Avcıkurt, C. (2013). Turist rehberlerinin iletişim yeterlilikleri: turistlerin görüşlerinin Chaid analizi ile değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 303-327.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Boston, MA: Pearson Education.
- Topçu, S. (2014). Tarihi ve kültürel bilincin incelenmesi: Harput Kalesi örnekleme”, *NWSA-Education Sciences*, 9(2), 99-119.
- Uçar, M. (2014). İlköğretim düzeyinde kültür varlığı ve koruma konularındaki eğitiminin etkinliği ve sivil toplum örgütlerinin eğitime katkısının değerlendirilmesi. *MEGARON*, 9(2), 85-102.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 4. Baskı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uslu, A., & Kiper, T. (2006). Turizmin kültürel miras üzerine etkileri: Beypazarı/Ankara örneğinde yerel halkın farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 305-314.
- Yazıcıoğlu, İ., Tokmak, C., & Uzun, S. (2008). Turist rehberlerinin rehberlik mesleğine bakışı. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 8(2), 1-19.
- Yeşilbursa, C. C. (2013). Altıncı sınıf öğrencilerinin somut kültürel mirasa yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 405-420.

***EK 1-SORU FORMU**

1. Aşağıdaki A sütununda, sanatın türleri, B sütununda ise sanatın alt bölümleri verilmiştir. Hangi alt bölümün hangi sanat türünün içerisinde yer aldığını bulup başındaki harfi ilgili sanat türlerinin başındaki boşluğa yazınız.

A. SANATIN TÜRLERİ

B. SANATIN ALT BÖLÜMLERİ

(D) Dil Sanatları

A. Mimari

D. Roman

(B) Dramatik Sanatlar

B. Tiyatro

E. Heykel

(C) Ses Sanatları

C. Müzik

F. Yağlıboya

2. Anadolu'nun zengin bir kültürel mirasa sahip olmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Coğrafi konumunun farklılığı

B) Üç tarafının denizlerle çevrili olması

C) Önemli birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapması

D) İpek yolu üzerinde yer alması

3. Bir bölgenin kültürel yapısı hakkında araştırma yapmayı planlayan bir ekip, sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için, aşağıdakilerden hangi yaklaşımı detaylı bir şekilde incelemesi gerekmektedir?

A) Çevrede yer alan fabrikaları

B) Çevrenin ulaşım ağını

C) Çevredeki kültür varlıklarını ve müzeleri

D) Çevrenin tahıl ürünlerini

4. Anadolu'da hüküm sürmüş uygarlıklar açısından tarihsel (kronolojik) olarak bir sıralama yapıldığında, boş bırakılan yere aşağıdaki uygarlıklardan hangisinin gelmesi gerekmektedir?

Roma İmparatorluğu,....., Selçuklu Devleti, Osmanlı Devleti

A) Memlûklular B) Urartular C) **Bizanslılar** D) Lidyalılar

5. I. Yerleşik hayata geçmişlerdir.

II. Şehirler inşa etmişlerdir.

III. Avcı ve toplayıcı olarak yaşamışlardır.

IV. Dokuma ürünleri üretmeye başlamışlardır.

Yukarıdaki uygarlıklarla ilgili olguların tarihsel (kronolojik) sıralanışı, aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) I, IV, III, II **B) III, I, II, IV** C) III, II, I, IV D) II, III, IV, I

6. İlk uygarlıklara ait eserlerin yok olmasındaki en önemli üç etken aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir?

A) Savaşlar, Eğitimsizlik, Sanayileşme

B) Ekonomi, Nüfus Artışı, Irkçılık

C) Nüfus Artışı, İklim, Ekonomi

D) Terör, Coğrafi Yapı, Irkçılık

7. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da yaşamış olan uygarlıklardan birisi değildir?

A) Selçuklular B) Frigler C) Romalılar **D) Hintliler**

8. Aşağıdakilerden hangisi müze kavramının doğru tanımıdır?

A) Sanatsal, kültürel, tarihsel ya da bilimsel ürünlerin sergilendiği mekânlardır.

B) Eski insanların barındıkları alanlardır.

C) Her türlü eserleri depolayan mekânlardır.

D) Bayındırlık işleriyle ilgilenen kurumlardır.

9. Aşağıdaki tanımlamalardan hangisi "Tarihi Eser" i en iyi tanımlayan ifadedir?

A) Günümüzden önceki dönemlere ait bütün eserler

B) Kanunlarla tespit edilen, eski dönemlerde yaşamış olan uygarlıklara-kültürlere ait eserlerdir.

C) Ne zaman yapıldığı belli olmayan eserler

D) Eski dönemlerde sadece sanat eseri olarak yapılmış olan eserlerdir.

10. Aşağıdaki tanımlardan hangisi "Sanat Eseri"ni en iyi biçimde ifade eder?

A) İnsanların, duygu ve düşüncelerini herhangi bir yol ile başkalarına aktaran nesnelere.

B) İnsanların, günlük yaşamda kullanmak için inşa ettikleri nesnelere.

C) Sadece, kar amacıyla üretilen ürünlerdir.

D) Usta-çırak ilişkisiyle üretilen bütün nesnelere.

11. Sanat eseri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Sanat eseri, özgündür.

B) Sanat eseri, insanlarda huzursuzluk yaratır.

C) Sanat eseri, renk, ses, yazı ve birçok dili kullanır.

D) Sanat eseri, duygu aktarımı sağlar.

12. Hangisi tarihi esere ait bir özellik değildir?

A) İnsan elinden çıkmış olması

B) Kültürel bir nitelik taşıması

C) Sadece savaşlarda kullanılmak için yapılması

D) Kazılar sonrasında ortaya çıkarılması

13. Tarihi eserler açısından hangisi söylenemez?

A) Tarih hakkında bizlere bilgi verir.

B) Eski uygarlıkları bizlere tanıtır.

C) Bugünü anlamamıza ve geleceği yorumlamamıza yardımcı olur.

D) Sadece insanların yapmış olduğu sanat eserleridir.

14. Bir bölgede bulunan ya da kazılar sonrasında ortaya çıkarılan tarihi eserler, o bölgede daha önce yaşamış olan uygarlıklardan kalan eserlerdir. Bu düşünceden hareketle, Türkiye topraklarında hangi uygarlığa ait eser bulunmaz?

A) İnkalar

B) Urartular

C) Persler

D) Selçuklular

15. Ayasofya Müzesi, İshak Paşa Sarayı, ardından Taç Mahal ve en sonunda da Dolmabahçe Sarayı'na gezi planlanmıştır? Bu gezi planında hangi eseri görmek için yurt dışına çıkmak gereklidir?

A) Ayasofya

B) Taç Mahal

C) Dolmabahçe Sarayı

D) İshak Paşa Sarayı

16. Yazı, ilk defa hangi uygarlık tarafından ne zaman kullanılmıştır?

A) Sümerler- MÖ 3000

B) Mısırlılar- MÖ 2000

C) Hititler – MÖ 1500

D) Çinliler- MÖ 1000

17. Tarihsel değere sahip eserlerimizin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için aşağıdaki etkinliklerden hangisine daha fazla önem verilmelidir?

A) Tarihi eser kaçakçılığının önlenmesi

B) Tarihi eserlerin satılması

C) Tarihi eserlerin kiralanması

D) Tarihi eserlerin boyanması

18. I. Eğitim ve öğretim kurumlarında konu ile ilgili faaliyetlerin artırılması

II. Basında konuya yeteri kadar yer verilmesi

III. Yerel yönetimlerin, bölgelerindeki kültürel mirasa ait eserler hakkında duyarlı olması

IV. Kültürel mirasa ait eserlerin üzerlerinin kapatılması

Kültürel mirasa ait eserlerin tanınması ve koruma bilincinin oluşması açısından, yukarıdaki yaklaşımların hangileri önem taşımaktadır?

A) III, II ve IV

B) I, III ve IV

C) I, II ve III

D) IV, II ve III

19. I. Geç Hitit İmparatorluğu

II. Bizanslar

III. Persler

IV. Lidyalılar

Yukarıda Anadolu'da yaşamış bazı uygarlıklar bulunmaktadır. Bu uygarlıkların tarihsellik (kronoloji) sıralanması aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

A) I, II, III, IV

B) I, IV, III, II

C) II, I, III, IV

D) IV, III, I, II

20. Bir öğrenci, yaz tatilinde ailesiyle birlikte Sümela Manastırı'nı görmek için Trabzon'a, Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası'nı görmek için Sivas'a, Selimiye Camisi'ni görmek için Edirne'ye ve Pamukkale'yi (Hierapolis) görmek için ise Gümüşhane'ye gitmiştir. Öğrenci ve ailesi, hangi eseri görmek için yanlış şehre gitmiştir?

A) Sümela Manastırı

B) Divriği Ulu Cami

C) Selimiye Cami

D) Pamukkale(Hierapolis)

21. I. Beslenme (yemek pişirme, sofraya düzeni, bayram- düğün yemekleri)

II. Geleneksel Giyim- Kuşam (bebek- çocuk giysisi, gelin giysisi, özel günlere has giysiler)

III. Halk Yazını (destanlar, efsaneler, masallar, atasözleri, ağıtlar, maniler)

IV. İletişim Teknolojisi (telefon, bilgisayar, internet)

Yukarıdakilerden hangileri ulusal kültürümüze ait değerleri (maddi ve manevi) içerisinde barındırır?

A) I, II ve III

B) I, IV ve III

C) IV, I ve II

D) III, IV ve I

22. Hafta sonunu Malatya ve çevresindeki tarihi eserleri ziyaret etmeye ayıran ve çevrenin önemli eserlerini gezen bir kişi. Bu gezi esnasında aşağıdaki yapılardan hangisini ziyaret etmiş olamaz?

A) Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı

B) Arslantepe Höyüğü

C) Somuncubaba Külliyesi

D) Harput Kalesi

23. I. Haz vermesi

II. Duygu ve düşüncelere hitap etmesi

III. Estetik değer taşıması

IV. Kazanç sağlaması

Yukarıdakilerden hangisi sanat eserinin özelliklerinden birisi değildir?

A) I

B) III

C) IV

D) II

24. Ulusal kültür, birden bire ortaya çıkan bir olgu değildir. Yüzyılların birikimiyle ve birçok farklı alt unsurlarla şekillenerek oluşur. Türk kültürü de aynı süreci yaşamıştır. Aşağıdakilerden hangisi şu anki kültürümüzün şekillenmesini belirleyen unsurlardan biri değildir?

A) Anadolu'da yaşamış olan uygarlıklar

B) Anadolu'nun coğrafi yapısı ve iklimi

C) Orta Asya'dan getirilen kültürel değerler

D) Yedi coğrafi bölgeye ayrılması

25. Yazının, ilk uygarlıklar tarafından kullanılmasının, hangi alanda yaşanan gelişmelere katkısı daha az olmuştur?

A) İletişim

B) Savaşlar

C) Bilginin paylaşımı

D) Ticaret